

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

ชลิดา ทรงประสิทธิ์¹ และ กฤษมันต์ วัฒนานรงค์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ และเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น วิธีการดำเนินการวิจัยได้ออกแบบเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกเป็นการพัฒนาการเรียน และประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน และขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจทางการเรียน ด้วยการทดลองใช้รูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 เลือกมาโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 56 คน เรียนด้วยวิธีปกติ และกลุ่มทดลองจำนวน 53 คน เรียนด้วยรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียน "IMPACT ART MODEL" ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในระดับ "มากที่สุด" ทั้งในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนประเมินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นในระดับ "มาก"

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ (IMPACT ART MODEL)

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร. 08-6360-9865 อีเมล: chalida_dream@hotmail.com

Development of Learning Model for Art Thesis of Art Student in the Art of Photography Program

Chalida Songpasit^{1*} and Krismant Whattananarong²

Abstract

The purposes of this study were to develop a learning model for art thesis of art students in the Art of Photography program and to investigate the learning outcomes by using the developed learning model. The research methodology was designed for two phases. The first phase was designed for the development of learning model which evaluated by fifteen experts. The second phase was designed for the investigation of learning achievement and satisfactions after implementing the developed learning model. The samples were undergraduate students in the Art of Photography program, Poh Chang Academy of Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin in the second semester of academic year 2012, selected by a purposive sampling method. They were 56 students studied with usual instruction as a control group and 53 students studied with the developed learning model as an experimental group. Data were analyzed by using a *t*-test and analysis of covariance (ANCOVA) statistics. The results indicated that the "IMPACT ART MODEL" which developed by the researcher was rated by the panel of expert at the "most suitable" level both in the components of learning model and the processes of learning activities. For the learning outcomes of the experimental group found that the posttest mean score was higher than pretest mean score at the significant level of .05 and the achievement mean score of the experimental group was higher than that of control group at the significant level of .05. The students also rated their learning satisfactions at a "high" level as well.

Keywords: Learning model for art thesis of art students (IMPACT ART MODEL)

¹ Doctoral Degree Student, Technology Education Department, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

² Associate Professor, Technology Education Department, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

* Corresponding Author Tel. 08-9897-0719 E-mail: chalida_dream@hotmail.com

1. บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education: TQF: HED) ยึดหลักการที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษา ที่มีแนวทางชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตร ในการปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์และการเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนการวัดและประเมินการเรียนรู้ วิทยาลัยเพาะช่าง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางศิลปะ มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปีประกอบด้วย 4 กลุ่มวิชา คือ ศิลปประจำชาติ วิจารณ์ศิลป์ ศิลปะทัศนกรรม และออกแบบ สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา เทียบเท่าคณะศิลปกรรม

ในฐานะที่ผู้วิจัยมีประสบการณ์จากการเคยเป็นนักศึกษา และปัจจุบันทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนทางด้านศิลปกรรม พบว่า ในปีการศึกษา 2553 ทางสาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน เพิ่งผลิตบัณฑิตของสาขาเป็นปีแรก มีนักศึกษาที่จบการศึกษามีเพียง 75 เปอร์เซนต์ กล่าวคือ จำนวน 22 คน จากนักศึกษาทั้งหมด 29 คน ส่วนนักศึกษาที่เหลืออีก 7 คน ต้องลงทะเบียนเรียนใหม่เนื่องจากทำการถอนรายวิชาศิลปนิพนธ์ สาเหตุหลักของนักศึกษาที่เพิกถอนรายวิชาศิลปนิพนธ์นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากผลงานไม่ผ่านเงื่อนไขการพิจารณาจากคณะกรรมการ ตัวอย่างเช่น เกิดปัญหาระหว่างการทำงานแล้วไม่เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา การเปลี่ยนหัวข้อโครงงานกลางคันทำให้ไม่เป็นไปตามที่นำเสนอไว้เดิม และไม่สามารถแก้ไขชิ้นงานได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

ผู้วิจัยจึงทำการศึกษา วิเคราะห์ และสรุป จากการสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงานของนักศึกษา และสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปนิพนธ์ในสาขาอื่น ๆ พบปัญหา 2 ประเด็น คือ ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนและปัญหาจากครูผู้สอน ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียน มีดังต่อไปนี้ คือ 1) นักศึกษาไม่สามารถดึงความรู้และประสบการณ์ที่เรียนมาพัฒนาให้เกิดความคิดใหม่ ๆ 2) นักศึกษาไม่สามารถสะท้อนความคิด ที่นำมาสู่การกำหนดหัวข้อศิลป

นิพนธ์ของตนเองได้ 3) นักศึกษาไม่สามารถวางแผนหรือตั้งเป้าหมายในการที่จะทำงานให้บรรลุผลตามที่ตนเองต้องการ 4) นักศึกษาไม่สามารถเรียบเรียง ความคิดให้เป็นระบบได้ 5) นักศึกษาขาดความรับผิดชอบ ในการกำกับควบคุมตนเอง และ 6) นักศึกษาไม่สามารถประเมินหรือเรียงลำดับปัญหาและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้สอน คือ อาจารย์ผู้สอนมีภาระการสอนในวิชาอื่น ๆ ควบคู่กับการสอนวิชาศิลปนิพนธ์ ทำให้ไม่สามารถติดตามความก้าวหน้าในการทำศิลปนิพนธ์ของนักศึกษาได้ทั่วถึง และขาดความสม่ำเสมอ

จากแนวคิดและประเด็นปัญหาที่พบ ทำให้ผู้วิจัยตระหนักได้ว่า การนำยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน (Metacognition) ที่สามารถพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างองค์ความรู้ภายใต้การวางแผน การควบคุมและตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาใช้ร่วมกับการเรียนการสอนที่เน้นการนำตนเอง มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ทั้งนี้ยังจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

2.2 เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนตามรูปแบบการเรียนศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนเพื่อองานศิลปนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

3.1.1 ขั้นตอนการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ วิทยาลัยเพาะช่าง และศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การจัดการ

เรียนรู้ด้วยยุทธศาสตร์เมตาดอกนิตินันท์ เทคนิคการสอนแบบเน้นการนำตนเองของผู้เรียน ทฤษฎีสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา และการเรียนการสอนศิลปะนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปะกรรมตามหลักสูตรศิลปบัณฑิต

3.1.2 ขั้นตอนการร่างรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปะกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) กำหนดเป้าหมายของรูปแบบ IMPACT ART MODEL 2) กำหนดหลักการของรูปแบบ IMPACT ART MODEL 3) กำหนดวัตถุประสงค์ของ IMPACT ART MODEL และ 4) การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน IMPACT ART MODEL

3.1.3 ขั้นตอนการประเมินร่างรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปะกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบฯ ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ศิลปะนิพนธ์ด้านหลักสูตรทางศิลปบัณฑิต และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 18 ท่าน พิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับ ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรวมทั้งกิจกรรมของชุดการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการหาประสิทธิภาพและความเหมาะสมตามเกณฑ์

3.1.4 ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปะกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบฯ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนศิลปะนิพนธ์ ด้านหลักสูตรทางศิลปบัณฑิต และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 15 ท่าน ด้วยเทคนิคการทำ Focus Group ตรวจสอบประเมินโดยใช้การประเมินแบบบูรณาการ (Integrated Evaluation Approach) ร่วมกับการประเมินการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (Evaluation of Technology-based Learning) โดยใช้วิธีการแบบ Rational Approach หรือกระบวนการเชิงพินิจ ร่วมกับ Empirical Approach หรือกระบวนการเชิงประจักษ์ [1]

3.2 การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปะกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำนวน 176 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ลงทะเบียนนิวิชาการศึกษาโดยอิสระและวิชาศิลปะนิพนธ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มควบคุม คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนนิวิชาการศึกษาโดยอิสระ จำนวนทั้งหมด 56 คน และ 2) กลุ่มทดลอง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชาศิลปะนิพนธ์ จำนวนทั้งหมด 53 คน

3.2.3 แบบแผนการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยจัดให้มีการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนตามรูปแบบ IMPACT ART MODEL และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียน IMPACT ART MODEL ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมที่เรียนในห้องเรียนปกติ

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รูปแบบ IMPACT ART MODEL ใช้หลักการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่ได้จากกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยเลือกใช้ Rubric (Rubric) ในการประเมินคุณค่าความงามของผลงานศิลปะนิพนธ์

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปะกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

3.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ตลอดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ระหว่างวันที่ 9 เดือนพฤศจิกายน 2555

จนถึงวันที่ 1 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนทดลองภาคเรียนด้วยตนเอง ทั้ง 2 กลุ่ม

กลุ่มทดลอง (เรียนโดยใช้ชุดการสอน)

1) แจกชุดการสอน “IMPACT ART MODEL” และประมวลการสอน 17 สัปดาห์ อธิบายวิธีการเรียน ซึ่งแจ้งเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนะนำวิธีการใช้ชุดการสอน

2) ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวิชาศิลปะนิพนธ์ก่อนเรียน

3) ระหว่างดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอน มีการทำกิจกรรมกระบวนการคิด และสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การสอบหัวข้อศิลปะนิพนธ์

2. การสอบความก้าวหน้า เป็นการนำเสนอขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน (การสอบปากเปล่า) เพื่อตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผนงาน โดยการนำเสนอความก้าวหน้าของผลงาน แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การสอบ 25%, 50% และ 80% ของระยะเวลาเรียน

3. การจัดนิทรรศการ ตรวจสอบงาน 100%

4. การทำสัญญาการเรียนรู้ ระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ที่ปรึกษา

กลุ่มควบคุม (เรียนในห้องเรียนปกติ)

1) ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามประมวลการสอน 17 สัปดาห์

2) ทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวิชาศิลปะนิพนธ์ก่อนเรียน (Pre-test)

3) ระหว่างดำเนินการทดลองจัดการเรียนการสอน มีการทำกิจกรรมกระบวนการคิด และสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีรายละเอียดการวัดผลเหมือนกับกลุ่มทดลอง จะแตกต่างกัน เพียงแค่กลุ่มควบคุมไม่มีการใช้ชุดการสอน

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบ

การเรียนที่พัฒนาขึ้น ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมที่เรียนในห้องเรียนปกติ โดยใช้ ANCOVA ในการวัดความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนในกลุ่มทดลอง ที่เรียนด้วยชุดการสอนตามรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ ด้วยการทดสอบสถิติ One sample t-test

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ ของนักศึกษา ศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

รูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษา ศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน ผลการประเมินอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยมีองค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) กำหนดเป้าหมายของรูปแบบ IMPACT ART MODEL

พัฒนากระบวนการคิด และสร้างองค์ความรู้ภายใต้การวางแผน การควบคุมตรวจสอบ การเรียนรู้ด้วยตนเองและมีอิสระในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาศิลปกรรมสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

2) กำหนดหลักการของรูปแบบ IMPACT ART MODEL

รูปแบบ IMPACT ART MODEL เป็นวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่เน้นการนำตนเอง เพื่อการควบคุมและการประเมินความคิดของตนเอง มีพื้นฐานของการสร้างแนวคิด ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ

(1) เทคนิคการสอนที่เน้นการนำตนเอง (Self-Directed Instruction) [2]

(2) กระบวนการที่มุ่งเน้นทักษะการควบคุมการรู้คิดของตนเอง (Metacognition) [3]

(3) การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นสมองซีกซ้าย และสมองซีกขวาของผู้เรียนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่พร้อมสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3) กำหนดวัตถุประสงค์ของ IMPACT ART MODEL

มุ่งพัฒนาและช่วยเหลือนักศึกษาศิลปกรรม ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองควบคู่กับยุทธวิธี เมตาคอกนิชัน ซึ่งเป็นกระบวนการควบคุมและประเมินความคิดของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และบรรลุเป้าหมายของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนิพนธ์ที่ตนเองเป็นผู้กำหนด อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอน IMPACT ART MODEL

รูปแบบการเรียนพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Dick, Carey and Carey ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน 2) พัฒนาการสอน และ 3) ประเมินผลการเรียน [4] โดยมีแผนการสอนและกำหนดวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนมีลำดับ 4 ขั้นตอนดังนี้

(1) การแสวงหาข้อค้นพบแรงบันดาลใจ หรือการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

(2) การตั้งสมมติฐานในการออกแบบผลงาน ด้วยวิธีการทำแบบร่าง (Sketch & Lay out)

(3) การแสวงหาวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสม และดำเนินการสร้างสรรค์

(4) การประเมินผลงานและพฤติกรรมหลังเรียน รายละเอียดการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาศิลปกรรม สาขา ศิลปะการถ่ายภาพ หรือ IMPACT ART MODEL 9 ขั้นตอน มีดังนี้

(1) **Inspiration to Ideas** : ขั้นค้นหาแรงบันดาลใจ เพื่อใช้กำหนดเป้าหมายให้เกิดแนวคิด

(2) **Motivate Imagination** : ขั้นกระตุ้นให้เกิดจินตนาการจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

(3) **Plan to Process** : ขั้นวางแผนลำดับขั้นตอนในการสร้างสรรค์

(4) **Analyze to Adapt** : ขั้นวิเคราะห์

ทฤษฎี เทคนิคและรูปแบบ เพื่อประยุกต์ให้เหมาะสม

(5) **Choose to Control** : ขั้นเลือกทฤษฎี

เทคนิคและรูปแบบ เพื่อวางแนวทางให้บรรลุเป้าหมาย

(6) **Take action to Test** : ขั้นลงมือปฏิบัติ

เพื่อทดสอบเทคนิคและวิธีการที่เลือกมาใช้

(7) **Assessment** : ขั้นการประเมิน

(8) **Revising** : ขั้นการปรับปรุงแก้ไขผลงาน

(9) **Transfer** : ขั้นเผยแพร่ผลงานโดยการ

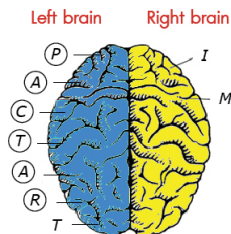
จัดนิทรรศการ (Exhibition)

4.1) ขั้นการออกแบบกราฟิกของรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปะนิพนธ์ “IMPACT ART MODEL”

การออกแบบภาพกราฟิก ภายใต้แนวความคิดที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นสมองซีกซ้าย และสมองซีกขวาของผู้เรียน [5] แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมกระบวนการคิดที่แยกออกเป็น 2 ด้าน ในการสื่อความหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

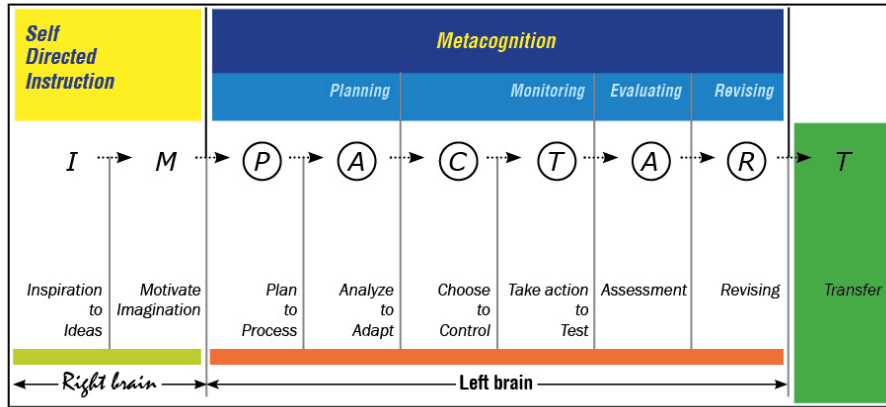
สมองซีกขวา แสดงถึง กระบวนการที่ใช้จินตนาการนำไปสู่การค้นหาแรงบันดาลใจในการกำหนดเป้าหมายของการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีที่มาจากทฤษฎีการสอนที่เน้นการนำตนเอง (Self-Directed Instruction)

สมองซีกซ้าย แสดงถึง กระบวนการที่ใช้การคิดวิเคราะห์ที่เป็นเหตุเป็นผล ซึ่งกระบวนการนี้ต้องอาศัยการควบคุมพฤติกรรม และรู้จักการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน โดยมีที่มาจากหลักทฤษฎีการควบคุมการรู้คิดของตนเอง (Metacognition)

รูปที่ 1 ภาพสมองที่แบ่งออกเป็น 2 ซีกตามกระบวนการคิดรูปแบบ IMPACT ART MODE

IMPACT ART Model

Metacognition + Self Directed Instruction = IMPACT ART MODEL

รูปที่ 2 ภาพกราฟิกรูปแบบ IMPACT ART MODEL

4.2) ขั้นตอนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่องานศิลปนิพนธ์ 1 ภาคเรียน

ดำเนินการเรียนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้สอดคล้องกับภาคเรียน และเหมาะสมกับหลักสูตรการเรียนการสอนของสาขาศิลปะการถ่ายภาพ วิทยาลัยเพาะช่าง

ขั้นที่ 1 Inspiration to Ideas การแสวงหาแรงบันดาลใจในการกำหนดเป้าหมายหัวข้อศิลปนิพนธ์

บทบาท เป็นผู้แสวงหาและกำหนดเป้าหมาย เรื่องที่ตนเองสนใจ ในการเกิดแนวคิดเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์

กิจกรรม 1. สำรวจ 3K (knowledge) Survey 3 K

ขั้นที่ 2 Motivate Imagination การตั้งสมมติฐานในการออกแบบผลงาน

บทบาท 1) มีส่วนร่วมในการประเมินความต้องการในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน 2) ตัดสินใจเลือกหัวข้อในการทำศิลปนิพนธ์ 3) ค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้สอนแนะนำ

กิจกรรม ประเมินตนเองจากกิจกรรม

1. ฝึกปฏิบัติเขียน Flow Chat
2. ฝึกปฏิบัติ Survey 3K
3. ฝึกปฏิบัติ Brainstorming

4. ฝึกปฏิบัติ 3D Synthesis

5. ฝึกปฏิบัติ Knowledge of Task

ขั้นที่ 3 การแสวงหาวิธีการและกระบวนการเรียนที่เหมาะสม ดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน

บทบาท เป็นผู้แสวงหา และดำเนินการสร้างสรรค์

Plan to Process ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง และออกแบบแผนการเรียนรู้ตามลำดับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง

Analyze to Adapt วิเคราะห์ทฤษฎี เทคนิค รูปแบบ และนำผลที่วิเคราะห์ได้มาประยุกต์ให้เกิดแนวคิดรูปแบบใหม่

Choose to Control เลือกยุทธวิธีและวางแผนควบคุมขั้นตอนการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

Take action to Test ลงมือปฏิบัติ เพื่อทำการทดสอบเทคนิควิธีที่เลือกมาใช้

กิจกรรม ใบบางกิจกรรมมี ดังนี้

1. วิเคราะห์ SWOT
2. แสวงหากลยุทธ์ด้วย 3D Synthesis
3. วางเป้าหมายแผนงาน 6 W 2 H
4. นำเสนอ SMARTER
5. วิเคราะห์ 5 M
6. กำหนดโครงสร้างงาน
7. ตารางปฏิบัติงาน Timeline

ขั้นที่ 4 การประเมินผลงานและพฤติกรรมหลังเรียน

บทบาท ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเอง

Assessment สอบความก้าวหน้า 3 ระยะ คือ Test 25 % 50% 80% (การสอบปากเปล่า)

Revising ปรับปรุงแก้ไขผลงานโดยใช้ผลการประเมิน

Transfer ดำเนินงานในการจัดแสดงผลงานที่เสร็จสมบูรณ์สู่สาธารณชน

กิจกรรม 1. เชิดผลความก้าวหน้าจากแบบประเมินตนเอง 2. แก้ไขงานตามผลการประเมินทุกระยะ และ 3. กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงานของตนเอง ในการจัดนิทรรศการ (Exhibition)

4.2 ผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนเพื่องานศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษาศิลปกรรมสาขาวิชาศิลปะการถ่ายภาพ

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียน IMPACT ART MODEL ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมที่เรียนในห้องเรียนปกติ โดยใช้ ANCOVA ในการวัดความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบ IMPACT ART MODEL แบบใช้ชุดการสอน (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนปกติ (กลุ่มควบคุม) มีผลคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=20.378$, Sig. = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนในห้องเรียนปกติ

4.2.2 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนรูปแบบ IMPACT ART MODEL พบว่า ผู้เรียนมีความพอใจในระดับ “มาก”

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในช่วงทำกิจกรรม ผู้วิจัยสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างชัดเจน อันได้แก่ 1) เรื่องการวางแผนดำเนินงานที่เป็นระบบมากขึ้น 2) มีวิธีการคิด

วิเคราะห์ 3) มีความกระตือรือร้นในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และ 4) มีการปรับปรุงและประเมินตนเอง นับได้ว่า รูปแบบการเรียน IMPACT ART MODEL สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาศิลปกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ [6] เรื่องการพัฒนาและออกแบบการเรียนการสอนปฏิบัติการวิศวกรรมโทรคมนาคม เรื่องวงจรไมโครเวฟแบบพาสซีฟโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการใช้ใบงานและพรทิว [7] เรื่องการพัฒนาแบบเรียนอนิเมชันบนแท็บเล็ตเพื่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำวิธีการเรียนมาพัฒนาควบคู่กับการเรียนการรู้ตามความสนใจ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และช่วยพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนภายใต้เทคนิคการสอนที่เน้นการนำตนเอง และกระบวนการควบคุมการรู้คิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารวรรณ [8] เรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการใช้ Trip RIP Model พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนากระบวนการคิดโดยใช้ยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชัน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในขั้นการแสวงหาความรู้ (Investigating) ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ โดยมีการวางแผนการควบคุมและตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สาเหตุอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะการทาสัญญาการเรียนรู้ ที่ช่วยตรวจสอบขั้นตอนการทำงานและความก้าวหน้าในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพราะการเรียนการสอนทางศิลปะต้องเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะและสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ดังที่ มะลิฉัตร [9] ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ อาจมีใช้การตั้งหน้าตั้งตาสอนเกี่ยวกับศิลปะและทฤษฎีเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจทำให้องค์ความรู้ที่นักเรียนได้ “ยาขม” สำหรับผู้เรียนได้ ถ้าการวางแผนการสอนที่ดี อาจสามารถนำ

ผู้เรียนของเราให้เกิดความรู้ไปพร้อมกับความรัก ความชอบ ความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าได้ในลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติ ปราศจากการบีบบังคับ น่าจะเป็นวิธีเรียนรู้ที่ดี

ดังนั้น จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า IMPACT ART MODEL เป็นรูปแบบการเรียนรู้เพื่องานศิลปนิพนธ์ของนักศึกษา ศิลปกรรม สาขาวิชาศิลปการถ่ายภาพ ที่ช่วยพัฒนา และส่งเสริม “พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน” สำหรับแรงบันดาลใจและความเข้าใจกระบวนการควบคุม ความรู้คิดของตนเอง นับเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปนิพนธ์ของสาขาอื่น ๆ อันจะนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาทางด้านศิลปกรรมนั่นเอง

6. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 รูปแบบการเรียนรู้ IMPACT ART MODEL ที่ประกอบด้วยชุดการสอน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้สอน ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จในการทำศิลปนิพนธ์

6.1.2 ความพร้อมในการปรับบทบาทของผู้สอน คือ การเป็นโค้ช (Coach) ดังนั้น การที่ผู้สอนจะสามารถปฏิบัติได้ตามบทบาทได้อย่างเต็มขั้นนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากมหาวิทยาลัย ในการปรับสัดส่วนอัตราอาจารย์ผู้สอนต่อจำนวนนักศึกษาให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้สอนสามารถดูแลให้คำปรึกษา และการตรวจสอบติดตามผลความก้าวหน้าในการทำศิลปนิพนธ์เป็นไปอย่างทั่วถึง

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] กฤษมันต์ วัฒนารงค์. เทคโนโลยีการศึกษา วิชาชีพ. กรุงเทพฯ : สันทวี, 2549.
- [2] ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. หลักการและเทคนิคการสอน ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.
- [3] John H. Flavell. "Speculations About the Nature and Development of Metacognition." Metacognition Motivation, and Understanding. Lawrence Erlbaum Associates Publishers : New Jersey, 1987.
- [4] Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. The systematic design of instruction (5th ed). New York : HarperCollins College Publishers, 2002.
- [5] อารี พันธุ์มณี. ผูกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไผ่ไหม เอ็ดดูเคท, 2545.
- [6] สมศักดิ์ ธนพทุทธิวิโรจน์ และ สมศักดิ์ อรรถกิติมากุล. (2557). การพัฒนาและออกแบบการเรียนการสอน ปฏิบัติการวิศวกรรมโทรคมนาคม เรื่องวงจรไมโครเวฟ แบบพาสซีฟโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ PESDEEP. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2557: 112-121.
- [7] พรทิพย์ เล่ห่ง ปณิตา วรณพิรุณ และ ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2557). การพัฒนาบทเรียนแบบการ์ตูน แอนิเมชันบนแท็บเล็ตเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2557: 67-75.
- [8] รวรวรรณ ศิริอุเทน. การพัฒนายุทธศาสตร์เมตาออกนิชันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการใช้ Trip RIP Model. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- [9] มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. "บทบาทของศิลปศึกษาในแนวปฏิรูปหลักสูตร." นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา. 98-103. รวบรวมและจัดพิมพ์โดย พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.